Traduceri româneşti ale *Cântării cântărilor*: observaţii exegetice[1]

Valeriu GHERGHEL[*]

Key-words: *Song of Songs, crux interpretum, Romanian translations of Song of Songs, interpretation, principle of simplicity*

1. Notă introductivă

De-a lungul timpului, mulţi istorici, interpreţi şi traducători au propus conjecturi cu privire la statutul acestui enigmatic[2] poem care este *Cântarea cântărilor*. Poemul a fost redactat, probabil, în epoca alexandrină. Întâlnim în câteva rânduri cuvinte (este citat adesea termenul „palanchin") care vin probabil din greceşte. În secolul I p.Ch., savanţii masoreţi l-au inclus în canon. A contat probabil şi prestigiul imens al lui rabbi Akiba ben Joseph, care considera *Cântarea cântărilor* a fi „Sfânta sfintelor" din cuprinsul întregii Scripturi. Includerea în canon a deschis, negreşit, mai multe probleme decât a rezolvat. Nimeni n-a putut opri controversa cu privire la poem. *Cântarea cântărilor* reprezintă, cum vom vedea, una dintre puţinele cărţi din Biblie în care numele lui Dumnezeu nu este menţionat. Numele divin nu apare nici în *Esther*. Majoritatea exegeţilor nu a observat decât foarte târziu această ciudată absenţă. *Shir ha-shirim* conţine destule versete în care semnificaţia unor termeni nu se cunoaşte încă foarte precis. Exemplul cel mai discutat ar fi versetul 2:1. Dar la acest verset voi reveni mai jos.

Pentru o prezentare generală a cărţii, aş consemna, în acest articol, foarte rapid, ipotezele lui David J.A. Clines (1995: 94–121) cu privire la titlul şi la finalitatea *Cântării cântărilor*. Poemul a fost redactat cu siguranţă de un bărbat, susţine savantul ebraist, deşi versetele rostite de „fată" sunt mai numeroase decât versetele rostite de „păstor". Publicul poemului – continuă Clines – a fost de la început unul masculin. Titlul ebraic *Shir ha-shirim* se referă la un cântec, la *supremul* cântec. Repetarea termenului „cântare" în sintagma *cântare a cântărilor*, este, ştim de la Baruch Spinoza şi de la *Tratatul teologico-politic*, o modalitate de a sublinia superlativul în ebraică.

E bine să observăm însă că titlul sugerează (şi) o competiţie. El presupune, aşadar, un spectacol-întrecere pentru a decide cel mai reuşit dintre mai multe cântece

[1] This paper is supported by the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number POSDRU/89/1.5/S/56815.

[*] Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, România.

[2] Literalmente şi în toate sensurile enigmatic. O caracterizare foarte plastică în Radu & Galaction (1934: 6): „În Sfânta Scriptură sunt enigme şi rămân enigme până la consumarea secolelor. *Cântarea cântărilor* este în chip eminent comoara enigmelor".

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)

prezentate unui „juriu”. Este posibil însă ca această competiţie muzicală să fi fost una doar fictivă. Contextul social implicat de *Shir ha-shirim* este unul al bărbaţilor aflaţi într-o competiţie poetică şi într-o lume care cultivă întrecerea, confruntarea, exerciţiul ludic. Cântarea nu a fost redactată neapărat pentru a elogia iubirea (deşi are şi acest scop), spune David Clines, ci pentru a câştiga un concurs, pentru a obţine preţuirea unui auditoriu. Asta sugerează titlul.

În treacăt fie spus, noi percepem astăzi *Canticum canticorum*, *Cântarea cântărilor*, ca text. *Shir ha-shirim* a supravieţuit ca text. Poemul înseamnă astăzi un „eveniment” în primul rând vizual. Percepţia originară a *Cântării*… a fost de bună seamă cu totul alta. În Antichitate, *Shir ha-shirim* conta îndeosebi ca „eveniment” sonor, ca interpretare şi performanţă. Muzica instrumentelor însoţea un „recitator”, un cântăreţ, un actor. *Cântarea cântărilor*, mai spune David Clines, răspunde nevoilor de literatură *erotică* ale unui public masculin. Titlul sugerează că au existat şi alte texte (cântece, cântări) de o factură asemănătoare. Această sugestie e întărită şi de interdictul lui rabbi Akiba: „Cine va rosti *Cântarea cântărilor* cu voce vibrantă în sala de ospăţ [la o petrecere] profanând-o astfel [e vorba de profanarea cântării], acela nu va avea parte de lumea viitoare”. În consecinţă, măcar o vreme, *Cântarea cântărilor* a fost utilizată în alte împrejurări decât cele solemne, liturgice. Rabbi Akiba recomanda un context diferit al lecturii (interpretării, performanţei).

2. Traduceri româneşti

Shir ha-shirim este o carte redactată în ebraică. A fost tradus în greacă (Septuaginta), apoi în latină (Vulgata). Sfântul Ieronim a preluat o versiune mai veche. Există aproximativ treizeci de traduceri ale poemului în limba română[3]. Cele mai multe dintre aceste tălmăciri urmează versiunea elină a Septantei. Ele urmează şi traduc aşadar traducerea grecească. Interpretează o interpretare. De la Biblia de la 1688 (care folosea, cu siguranţă, versiuni mai vechi) şi până la Petru Creţia şi Valeriu Anania, mulţi au procedat astfel. Există în româneşte traduceri realizate după versiunea latinească a Vulgatei. Până târziu, textul originar, ebraic, a fost consultat rar (sau deloc). Din acest motiv, multe dintre dificultăţile şi „crucile” hermeneutice ridicate de poem (există o imensă literatură dedicată acestor dificultăţi) nu au fost sesizate de către traducători. Doar exegeţii recenţi (şi în special Ioan Alexandru, care a tradus după textul ebraic) au sesizat în toată limpezimea lor aceste probleme.

În articolul de faţă, m-am oprit la două. Cea dintâi problemă exegetică e ridicată de versetul 2:1. A doua de versetul 8:6.

3. Prima problemă exegetică: versetul 2:1

Versetul 2:1 din *Cântarea cântărilor* ridică traducătorului probleme redutabile. Vorbeşte fata: „Eu sunt un trandafir din Sharon, un crin al văilor”. Alţii au tradus: „Eu sunt o narcisă, un crin”. De unde vine această deosebire considerabilă, atâta vreme cât trandafirul şi narcisa nu sunt flori pe care să le

[3] Menţionez la sfârşit întreaga bibliografie folosită. Pentru traducerea de la 1688 şi pentru aceea a lui Samuil Micu am urmat versiunile consemnate de Ioan Alexandru (1977: 115–131). Tot aici textul ebraic, traducerea greacă şi cea latină. Am verificat, desigur, şi antologia lui Radu Cârneci (2009).

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)

confunzi foarte uşor? În original, e vorba de numele a două flori indeterminate, nici trandafir, nici narcisă, nici crin. Sau şi roză, sau şi narcisă, sau şi crin. Într-o traducere literală, versetul afirmă: „Eu, x din Sharon, y din (a, al) văi(lor), din (a, al) câmp(ului)". În ebraică, verbul „a fi" lipseşte din frazele la timpul prezent. Propoziţia 2:1 din *Canticum*… conţine, probabil, termeni botanici şi se referă la două entităţi florale. Din păcate, nu putem identifica plantele. În transliterare latină, termenii în cauză (x şi y) sunt *habatselet* şi *shoshanah*. Fata afirmă, cu modestie (aş sublinia modestia ei), că este asemenea acestor flori obişnuite. Nu este Floarea (cu F mare), cum traduc mulţi exegeţi (Valeriu Anania, printre ei), e numai una dintre numeroasele flori sălbatice, de câmp. Dar la ce flori (plante) face „mireasa" aluzie cu adevărat, nimeni nu ştie. Ignoranţa e întotdeauna chinuitoare. Nu e o fericire să nu ştii. De aceea vorbim de o *crux interpretum*. În pofida tuturor eforturilor, enigma acestor flori persistă după două milenii (ca şi mireasma lor). Septuaginta a tradus în chip foarte abstract „ego anthos tou pediou, krinon ton koiladon". Dar nici sensul termenului grec *krinon* nu a fost stabilit cu certitudine: *to krinon* numeşte *orice* floare de câmp. Dicţionarele (clasicul A. Bailly, de exemplu) trimit la *crinul alb*. Când au tradus versul 2:1, de-a lungul vremii, exegeţii au propus aproape la întâmplare: trandafir (deşi acum două milenii şi jumătate, *rosa canina* nu creştea în ţinutul Palestinei), iris, şofran, anemonă, narcisă galbenă, nufăr, lotus, crin de apă, crin sălbatic etc. Strădania lor nu a avut succes. Dificultatea versetului 2:1 s-a păstrat intactă. *Shoshanah* trimite, poate, la o floare cu petale roşii, rubinii (nicidecum la crinul alb al lui Bailly), fiindcă în versetul 5:13 din *Cântarea cântărilor* stă scris: „Buzele lui crini". Dar şi aceasta e o simplă conjectură…

Versetul 2:1 din originalul ebraic al *Cântării cântărilor* este, în transliterare latină, „Ani habatselet hasharon shoshanat haamaqim". A fost tradus, de obicei, prin fraza: „Eu sunt un trandafir din Sharon, un crin din văi". Această echivalare nu are prea mult temei. Totul este nesigur în vers. Nu este cert dacă trebuie să citim substantivele cu articol hotărât sau nehotărât (*o roză* sau *roza*, *un crin* sau *crinul*?). Nu e sigur ce câmpie desemna numele Sharon (şi nici dacă „Sharon" este nume comun sau propriu). Şi, în fine, nu este deloc stabilit ce plante desemnau termenii ebraici *habatselet* şi *shoshannah*. În Vulgata (traducerea în latină a întregii Biblii) găsim: „Ego flos campi, et lilium convallium", precum în Septuaginta. O floare nedeterminată şi crinul.

În textul de faţă, voi recenza câteva din traducerile româneşti ale versetului 2:1 din *Cântarea cântărilor*. În Biblia de la Bucureşti, 1688, citim următoarea versiune: „Eu floarea câmpului, crinul văilor" (cf. Alexandru 1977: 116; Cârneci 2009: 18). Traducerea urmează fidel, după cum vedem, Septanta.

Biblia de la Blaj a lui Samuil Micu Clain, publicată în 1795, oferă: „Eu, floarea câmpului, crinul văilor" (cf. Alexandru 1977: 123; Cârneci 2009: 46). Urmează aşadar tot textul Septuagintei (sau al Vulgatei). În traducerea *Cântării cântărilor* din 1898, I.S. Spartali propune: „Eu sunt trandafirul câmpiilor şi crinul care creşte în vale" (cf. Cârneci 2009: 74). Iuliu Dragomirescu (1901: 10) susţine că a tradus din ebraică şi propune echivalarea: „Sunt roza din Şaron,/ sunt floarea din vale". În versiunea publicată în numărul 8 pe anul 1934 al „Revistei Fundaţiilor Regale", Vasile Radu şi Gala Galaction traduc versul 2:1 astfel: „Sunt narcisul din câmpie, crinul din vâlcele sunt" (11). Opţiunea pentru termenul „narcis" este primul

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)

semn că exegeţii au fost conştienţi de greutăţile ridicate de versetul în cauză. *Cântarea cântărilor* nu putea numi roza, adică o floare inexistentă cu două mii de ani în urmă în Israel. În traducerea patriarhului Nicodim (1944: 34), găsim: „Eu îs zarnacadea de câmp,/ Crin de prin vâlcele-s eu". Atâta vreme cât numele florii nu poate fi stabilit cu certitudine, orice termen botanic este în aceeaşi măsură legitim şi ilegitim. Putem primi aşadar zarnacadeaua. Ar fi fost nevoie, totuşi, de o notă în care să se precizeze că substantivul „zarnacadea" (care provine din turceşte: *zerenkada*) desemnează în limba română narcisa[4]. Ioan Alexandru (1977: 32) a tradus: „Eu sunt o narcisă din Sharon,/ Un crin al văilor". Poetul *Imnelor* este singurul exeget care enunţă dificultatea cu limpezime într-o notă: „ce fel de floare este nu-i încă stabilit" (Alexandru 1977: 52). Prin urmare, narcisa şi crinul sunt desemnări arbitrare. Dar acest fapt nu mai este notat.

Petru Creţia (1995, 2009), care a urmat după propria mărturisire Septanta, propune următoarea frază: „Sunt un trandafir din Şaron, sunt un crin, crinul văilor". Un singur verset, două inexactităţi de traducere. Nu poate fi vorba aici (şi am văzut pricina) de trandafir. Iar fata nu afirmă nicidecum că ar fi Crinul văilor. Ea spune doar că este una, cea mai neînsemnată dintre florile şi fiinţele obişnuite. În versiunea revizuită după Septuaginta a *Cântării cântărilor*, Valeriu Anania (1998: 29) propune următoarea soluţie: „Eu iată-mă în câmp: sunt floarea lui;/ eu iată-mă în văi: sunt crinul lor". Traducerea lui Valeriu Anania impune o observaţie afină. Fata nu este Floarea (cu F mare), nu este Crinul cu C mare, ci este doar una din mulţimea fetelor frumoase, doar una dintre nenumăratele flori de câmp. Ea arată cu umilinţă şi sfială spre sine, dar nu spune câtuşi de puţin: iată!

Poetul Şerban Foarţă (2008: 61) echivalează într-un mod mult prea îndrăzneţ versetul în cauză şi îl atribuie eronat „păstorului": „O rujă-n câmp şi, între cete/ de mărăcini, un crin în văi,/ aşa-i iubita-mi între fete". Modestia fetei nu este întru totul respectată, iar atribuirea versetului vocii masculine din poem nu se poate scuza. Este o gravă neatenţie. În plus, autorul (doar presupus) al *Cântării cântărilor* nu aminteşte nimic de mărăcini şi nu compară floarea cu nimic altceva (decât cu ea însăşi). În mod foarte curios, din antologia lui Radu Cârneci (2009), lipsesc cele mai folosite traduceri în spaţiul românesc: versiunea Dumitru Cornilescu şi versiunea BOR. Nici Ioan Alexandru nu reproduce aceste versiuni. Voi completa, aşadar, lista antologatorului cu încă două ilustraţii. Versiunea Cornilescu propune soluţia consacrată de timp: „Eu sunt un trandafir din Sharon, un crin din văi". Versiunea BOR sună astfel: „Eu sunt narcisul din câmpie, sunt crinul de prin vâlcele". Traducătorii urmează astfel versiunea propusă de preoţii Radu şi Galaction, în 1934.

4. A doua problemă exegetică: versetul 8:6

Unii comentatori nu au nici cea mai mică îndoială că numele lui Dumnezeu este menţionat, cel puţin o dată, în strofele poemului. Ei cred că măcar termenul ebraic „shalhebetyah" (din versetul 8:6), dacă nu şi numele „bi-tseba'ot" (din 2:7 şi 3:5), cuprind fără tăgadă o parte (măcar) din numele divin: Yahweh. Pentru a pricepe acest adevăr, sufixul „yah" din „shalhebetyah" trebuie citit, spun interpreţii, ca un cuvânt separat. În acest caz, „shalhebetyah" s-ar traduce prin sintagma „flacăra

[4] Limba turcă a moştenit termenul „zerenkada" probabil din persană (cf. Graur 1978: 152).

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)

lui Yah" (id est „flacăra lui Yahweh"), cum a propus nu de mult Richard M. Davidson (2007), păstrând expresia chiar în titlul unei cărţi. În acest chip, iubirea invocată de protagonişti, în *Shir ha-Shirim*, reprezintă, realmente, o forţă „puternică precum moartea" (dar nu mai tare decât ea!); iubirea este eternă asemenea „flăcării mistuitoare a lui Yah[weh]". Aceasta e prima interpretare a poemului: lectura lui sacrală, să zicem. Într-o lectură mundan-literală însă, cuvântul „shalhebetyah" e luat ca întreg (fiind un singur nume) şi înseamnă, pur şi simplu, o „flacără copleşitoare", o „vâlvătaie imensă". O astfel de vâlvătaie este iubirea. De această dată, „yah" nu mai este privit ca semn indubitabil al numelui divin (abreviat, totuşi). Funcţia lui gramaticală (deloc modestă!) e aceea de a marca superlativul, intensitatea, hiperbola. Folosirea lui „yah" ca modalitate emfatică (şi fără implicaţii teologice) nu iese, totuşi, din tiparele gramaticii ebraice. Savanţii au marcat astfel, de mult, o seamă de ocurenţe „profane" ale sufixului în cauză. De exemplu, în imprecaţia din Ieremia 2:31 („Au fost-am Eu o ţară plină de *întuneric beznă*?"), sufixul „yah" subliniază tocmai profunzimea de neînchipuit a întunericului (evidenţiată aici prin tautologia „întuneric beznă"). Un alt exemplu banal: termenul „halleluyah" semnifică o „rugă puternică, intensă, vehementă". Chiar şi un comentator pios şi atent, precum Robert Gordis (1954: 26), recunoaşte: „În substantivul *shalhebetyah*, o 'flacără a lui Yah', numele divin este folosit pentru a exprima superlativul; cuvântul ['shalhebetyah'] semnifică, de fapt, 'o flacără puternică' [sau 'o flacără trufaşă'; sau/ şi „un foc cumplit]'. O atare înţelegere [a termenului în cauză şi a sufixului 'yah'] are o mulţime de analogii în ebraica biblică"[5]. Să rezum: chiar dacă am traduce termenul „shalhebetyah" prin „focul lui Yah[weh]", expresia ar rămâne doar o imagine sugestivă, neîndoios, cu privire la intensitatea deosebită a iubirii evocate, în *Shir ha-Shirim*, de poet: „Cărbunii ei [ai iubirii] cărbuni de foc/ Flacără mistuitoare a lui Yah". Opţinea gramaticală – pentru o traducere sau alta a termenului „shalhebetyah" – este de cele mai multe ori o opţiune *hermeneutică* şi abia apoi una *semantică*. Cred ca ar trebui să fie pe dos.

Aş aminti în acest context şi versiunea Vulgatei: „quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus aemulatio; lampades ejus lampades ignis atque flammarum". Dumnezeu nu e pomenit deloc nicăieri. În Biblia lui Şerban (1688), găsim: „căci tare e ca moartea dragostea, grea e ca iadul răvnirea. Prejur peanele ei, ca prejur peanele focului, cărbuni de foc văpăile ei" (cf. Alexandru 1977: 121; Cârneci 2009: 26). Problema ridicată de termenul *shalhebetyah* este complet ignorată, fiindcă a fost ignorată şi de traducătorii Septuagintei, şi de către cei ai Vulgatei.

În 1795, Samuil Micu echivala astfel pasajul cu pricina: „că tare iaste ca moartea dragostea, grea ca iadul râvna, aripile ei ca aripile focului, cărbuni înfocaţi flacările ei" (cf. Alexandru 1977: 130; Cârneci 2009: 55). Autorul respectă, precum vedem, Vulgata. Peste mai bine de un secol, Iuliu Dragomirescu (1901: 25) versifică astfel: „Căci iubirea este ca moartea de tare,/ Patima ei ca focul e de arzătoare;/ Văpaie de flăcări ca săgeţi din focul/ Domnului Iahve purtate-n tot locul". Este, probabil, cea dintâi traducere care semnalează prezenţa lui Dumnezeu în versetul 8:6 (Dragomirescu

[5] Pentru întreaga problemă, a se vedea Thomas (1953: 221, 223); Thomas (1968: 120–124); Brin (1992: 116); Gledhill (1994: 233n).

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)

citează, de altfel, într-o notă versetul ebraic). Dar dacă este vorba de prezenţa lui Yahweh, ea este (în poem) una foarte discretă. Prin echivalare făţişă, Iuliu Dragomirescu face ca prezenţa lui Dumnezeu să fie una fermă, tare. Şi nu este cazul.

Vasile Radu şi Gala Galation traduc, în 1934, după cum urmează: „Căci iubirea e ca moartea de puternică şi gelozia cumplită ca Şeolul. Vipia ei ca vipia focului şi ca flăcările cerului" (1934: 19). Şeolul nu e înlocuit cu mormânt sau tărâm al morţilor, cum se procedează de obicei, iar aluzia la transcendenţă rămâne, în mod firesc, foarte discretă: „flăcările cerului". Ioan Alexandru (1977: 42–43) înţelege versetul astfel: „Căci puternică precum moartea este iubirea/ Grea precum imperiul morţii [e vorba de Sheol, n.m.] gelozia/ Cărbunii ei cărbuni de foc/ Flacără mistuitoare a lui Yahweh". Ioan Alexandru completează termenul „yah" (care nu este decât sufix) şi atribuie iubirea lui Dumnezeu. Nu sunt deloc sigur însă că poemul acesta „omenesc, prea-omenesc" exaltă o iubire de ordin divin.

Petru Creţia (1995, 2009) traduce fără a ţine seama de textul grec, unde nu este menţionat Dumnezeu: „Căci dragostea e tare ca moartea,/ Neostenită ca moartea este patima ei./ Fulgerul ei este fulger de foc,/ Flacără iscată de Domnul". Flacăra iscată de Domnul este o precizare suplimentară, un adaos al exegetului. Când „tocmeşte pre stihuri" pasajul 8:6 din *Cântarea cântărilor*, Şerban Foarţă (2008: 86) realizează, de fapt, o poezie personală, fără prea mare legătură cu originalul: „Că dragostea-i la fel de tare/ ca moartea, iar acei ce-şi cad/ dragi unul altuia, n-au vad/ decât spre rugul cel ce are/ să-i mistuie cu vipie mare". În textul ebraic, iubirea e impersonală, abstractă[6]. Varianta lui Şerban Foarţă se referă brusc la cei doi îndrăgostiţi fără a fi necesar. Traducătorul a fost prea temerar[7].

Să considerăm şi versiunea lui Dumitru Cornilescu: „căci dragostea este tare ca moartea,/ şi gelozia este neînduplecată ca locuinţa morţilor;/ jarul ei este jar de foc,/ o flacără a Domnului". Mult mai potrivită, în acest caz, este traducerea BOR (în proză): „Că iubirea ca moartea e de tare şi ca iadul de grozavă este gelozia. Săgeţile ei sunt săgeţi de foc şi flacăra ei ca fulgerul din cer". Trimiterea la transcendenţă (*fulgerul din cer*) este, aşa cum se şi cuvine, palidă.

5. Concluzii

Aş încheia cu următoarele minime observaţii. Multe, prea multe din traducerile româneşti ale *Cântării cântărilor* sunt realizate după Septuaginta (majoritatea). În consecinţă, ele nu pot exprima (şi nu pot vădi) ambiguitatea şi dificultaţile din originalul ebraic. Abia traducătorii moderni realizează problemele

[6] Spre a observa mai bine diferenţa, ofer o traducere literală aproximativă: „Pune-mă asemenea unei peceţi pe inima ta, asemenea unei peceţi pe braţul tău, căci iubirea [este] puternică precum moartea, gelozia neclintită precum Sheolul, flacăra ei [este] o flacără de foc, o flacără a lui Yah [atotmistuitoare]".

[7] Când iniţiativa traducătorului este prea mare, poemul devine de nerecunoscut. Versetul 8:6 este parafrazat, în *Targum* (un comentariu din secolul al VII-lea, redactat în aramaică) în chipul următor: „În această zi, fiii lui Israel vor spune stăpânului: Rugămu-ne Ţie, aşază-ne precum pecetea unui inel pe inima Ta, precum sigiliul unui inel pe braţul Tău, ca să putem reveni din exil, căci iubirea [care vine de la] sfinţenia Ta este precum moartea de tare, în timp ce gelozia celorlalte neamuri faţă de noi este asemenea [focului nestins din] Sheol. Duşmănia lor e asemenea cărbunilor aprinşi din Sheol, pe care Dumnezeu i-a creat în a doua zi a genezei, spre a-i arde [şi chinui] acolo pe închinătorii la idoli" (cf. Manns 1991: 299).

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)

ridicate de textul original. Ei le rezolvă în chip tacit (mă refer, de pildă, la Radu & Galaction). Şi numai Ioan Alexandru le discută (deşi foarte sumar).

Ca atare, a devenit necesară o ediţie critică a traducerilor româneşti, pornind de la textul original, însoţită de un comentariu verset cu verset al poemului, aşa cum există în spaţiul anglo-saxon (exemplul canonic a devenit Pope, 1977, dar se poate consulta şi Exum, 2005). Şi nu numai.

Bibliografie

a. Surse

Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită sub îngrijirea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, Bucureşti, Societatea Biblică Interconfesională din România, 1988.

Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament, traducere de Dumitru Cornilescu, Societatea Biblică Interconfesională, 1992.

Cântarea cântărilor, traducere de Vasile Radu şi Gala Galaction, Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă, 1934.

Cântarea cântărilor a regelui Solomon, traducere de Nicodim Patriarhul României, Bucureşti, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, 1944.

Cântarea cântărilor, traducere, note şi comentarii de Ioan Alexandru, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1977.

Cinci cărţi din Biblie, traduse şi comentate de Petru Creţia, Bucureşti, Humanitas, 1995, 2009.

Cântarea cântărilor, versiune revizuită după *Septuaginta*, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, Bucureşti, Editura Anastasia, 1998.

Ecclesiastul. Cântarea cântărilor, pre stihuri retocmite acum de Şerban Foarţă, Bucureşti, Editura ART, 2008.

b. Literatură de specialitate

Brin 1992: Gershon Brin, *The superlative in Hebrew Bible: Additional Cases*, în „Vetus Testamentum", 42, 1, p. 115–118.

Cârneci (ed.) 2009: Radu Cârneci (ed.), *Cântarea cântărilor*, antologie de…, cuprinzând 16 variante în limba română, 1688–2008, Bucureşti, Editura Hasefer.

Clines 1995: David J.A. Clines, *Why is There a **Song of Songs** and What Does It Do to You If You Read It?*, în *Interested Parties: The Ideology of Writers and Readers of the Hebrew Bible*, Sheffield, Sheffield Academic Press, p. 94–121.

Davidson 2006: Richard M. Davidson, *Is God Present in the Song of Songs?*, în „Perspective Digest", 11, 4, p. 18–24.

Davidson 2007: Richard M. Davidson, *Flame of Yahweh: A Theology of Sexuality in the Old Testament*, Peabody, MA, Hendrickson.

Day 1995: Lucille Day, *In the Hidden Garden: Two Translations of the **Songs of Songs***, în „The Hudson Review", 48, 2, p. 259–269.

Dragomirescu 1901: Iuliu Dragomirescu, *Cântarea cântărilor*: *Poemă ebraică*, Bucuresci, Tipografia Lucrătorilor asociaţi.

Exum 2005: Cheryl J. Exum, *Song of Songs*, Louisville, Westminter John Knox.

Gherghel 2006: Valeriu Gherghel, *Porunca lui rabbi Akiba*, Iaşi, Editura Polirom, p. 81–85.

Gherghel 2012: Valeriu Gherghel, *Crux interpretum*, în *Breviarul sceptic. Şi alte eseuri despre simplitate*, Iaşi, Editura Polirom, p. 40–47.

Gledhill 1994: Tom Gledhill, *The Message of the Song of Songs*, Downers Grove, InterVarsity Press.

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)

Gordis 1954: Robert Gordis, *The Song of Songs and Lamentations*: *A Study, Modern Translation and Commentary*, New York, KTAV.
Graur 1978: Al. Graur, *Dicţionar de cuvinte călătoare*, Bucureşti, Editura Albatros.
Manns 1991: F[rederic] Manns, *Le Targum du **Cantique des Cantiques**. Introduction et traduction du codex Vatican Urbinati 1*, în „Studium Biblicum Franciscanum", XLI, p. 223–301.
Pope 1977: Marvin H. Pope, ***Song of Songs***: *A New Translation with Introduction and Commentary*, Garden City, Doubleday.
Thomas 1953: Winton D. Thomas, *A Consideration of Some Unusual Ways of Expressing the Superlative in Hebrew*, în „Vetus Testamentum", 3, 3, p. 209–224.
Thomas 1968: Winton D. Thomas, *Some Further Remarks on Unusual Ways of Expressing the Superlative in Hebrew*, în „Vetus Testamentum", 18, 1, p. 120–124.

Romanian Translations of the *Song of Songs*: Some Remarks on Two Exegetical Problems

Song of Songs is a book written in ancient Hebrew. It was first translated into Greek (the Septuagint) and later into Latin (the Vulgate). Saint Jerome used an older version of the book. So far, there are about thirty translations of this poem in the Romanian language. Most of these translations are made after the Greek text of the Septuagint. Therefore, they follow and translate the Greek version. They interpret an interpretation. From the translation of the Bible in 1688 (which was definitely using older versions) to Petru Cretia and Valeriu Anania, most of the translations follow this pattern. There are also Romanian translations of the Latin version of the Vulgate. For the longest time, the original Hebrew text was ignored or used sporadically. For this very reason, most of the interpretative difficulties brought forth by the poem were not obvious to the translators. It was only with the recent exegets (as is the case with Ioan Alexandru who used the original Hebrew text in his translation) that these problems were brought to light. The article at hand deals with two issues. The first exegetical problem concerns line 2:1. The second one, line 8:6.

BDD-V2558 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:25 UTC)